

LEKSTRÅKSSTADEN TAR BARNNS BEHOV PÅ ALLVAR

2014-01-14

Av: URBIO

En intensiv utbyggnad av våra större städer väntar och stadens invånare bli allt fler. Helt nya stadsdelar kommer adderas i utkanterna och luckor i stadsstrukturen kommer att fyllas igen. Den stora utmaningen för den tätande staden är att bygga den med attraktiva mellanrum som skapar trivsel och social stadga.

Det finns exempel på nybyggda stadsdelar dit nybildade familjer flyttar, men som man lämnar bara efter ett par år. Stadsdelarna blir transitzoner för barnfamiljerna, mellan innerstadslägenheten och förortsvillan. Förklaringen kan ligga i att trafikrörelserna i gaturummen allt för ofta är motoriserade och att barnen har långt till trygga lekplatser. Det kan också bero på att bostadsgårdarna är små och skuggiga och utemiljön på allmän platsmark torftig. Vilka möjligheter ges unga vuxna att ta plats i det publika rummet – egentligen? En värdeämätare på sakers tillstånd är hur nya förskolgårdar utformas. Vad har vi egentligen för syn på barn när förskolegårdarna reduceras till "utsläppsfällor"?

Vi behöver börja ta behoven hos barn och yngre tonåringar på större allvar i stadsbyggnadssammanhang. Stadsmiljön måste bli trygg, sinnesstimulerande, möjlig att påverka, fantasieggande och utmanande! Men hur skulle en sådan här barnoptimerad stad kunna te sig? Barn och unga vuxnas behov av smart utformade utemiljöer måste få genomsyra hela stadslandskapet. Kanske behövs en helt ny typ av strukturerande stadsbyggnadselement, med lekstråk som griper tag i bostadsmiljöer och vidare till skolor och förskolor? Då skulle barnen kunna leka sig hem på eftermiddagarna!

I Lekstråksstaden ska det vara nära till parkmiljö med både sinnligt och motoriskt utmanande platser, från det ordnade till det mer oordnade. Kanske är det signifikant för den barnoptimerade staden att inhägnade lekplatser är bannlysta! Istället är lekvärderna integrerade överallt i utemiljön, inte bara på bostadsgårdarna, utan också på gator och allmänna platser. Möblemaning, murar och trappor är utformade så att lekanvändningen tillåts bli en del av elementens funktioner. På lekgatorna tillåts bollspel och rörelselekar och på torgplatserna finns klätterskulpturer och vattenspel.

I parkområdena finns det där "lilla extra" som lockar till användning. Lekvätor, ängsytor som tillåts översvämmas, blir tillfälliga platser för inte-nudda-mark-lekar. Här finns säkert också stock-och-sten-platser, perfekta för smyga-lekar och balansövningar och byggkojdungar, slutna energiskogar för kojbyggeriverksamheter, fulla med lösa byggmaterial som ris, grenar och brädor. Olika typer av biotopiska naturplatser byggs in i parkmiljön och lockar in fauna som bidrar med naturpedagogiska upplevelser och insikter.

Självfallet är platserna lika mycket anpassade för vuxnas sociala behov som barnens lek. Där både barn och vuxna trivs spenderar man mycket tid. Lekstråken är därför utformade så att barn och vuxna kan interagera tillsammans. På samma sätt behöver skolor och förskolor bli naven i lokalsamhället och används av både privatpersoner och föreningsliv på kvällar och helger. En mer barnbefrämjad stadsbyggnad för det livslånga lärandet skulle förena människor över generationsgränserna!

I dag finns flera olika miljö- och hållbarhetscertifieringar av såväl byggnader som hela stadsdelar. Det skulle verkligen behövas en motsvarande certifiering av barnoptimerade stadsdelar! Man skulle behöva plocka fram mätbara parametrar som utgår ifrån barnens behov och som leder till kvalificerad utemiljö. Certifieringen skulle ge kommunernas stadsplanerare och byggherrar ett redskap som i slutändan levererar attraktiva stadsdelar som folk vill bo kvar i – oberoende av livskede.

Genom att eftersträva principerna för Lekstråksstaden skulle en högre grad av social hållbarhet kunna säkerställas. I den kommande vågen av stadsutvecklingsprojekt behöver vi stadsstrukturer som lockar fram barnens lek och utforskande av världen, tillika vuxnas vilja till avkopplande utevistelse! Genom att ta barnens behov av lek på allvar kan vi i högre utsträckning få fram riktigt vassa urbana landskap som lockar en mer heterogen befolkning!